Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Vierailu Hakolan maatilalla

TAVOITTEET:

- ☺ Tutustumista maatilan elämään, perinnetaitoihin ja omavaraistalouteen
- ☺ maidontuotanto ja jatkojalostus
- ☺ suomalaiset viljalajit pellolta pöytään
- ☺ vihannesviljely siemenestä kaupan hyllylle
- ☺ tutustumista eläinten käyttöön ja käsittelyyn,hoitoon ja luonteeseen

IKÄTASO: ryhmät vauvasta vaariin, myös erityisryhmät

Hakolan tilalla kasvatetaan sipulia, porkkanaa, perunaa ja lihakarjaa. Luontokouluohjelmissa osallistutaan Heidi ja Juha Hintikan opastuksella tilan omavaraiseen elämäntapaan. Vanhat perinnetaidot ja nykyaika kulkevat käsi kädesä. Ryhmä voi valintansa mukaan osallistua ja oppia maidonjatkojalostusta voiksi tai jäätelöksi tai spagetinvalmistusta alkaen viljanjyvien jauhamisesta. Ohjelmiin kuuluu tuotteiden maistelu tai ruokailu. Tutustuminen eläinten ruokintaan, hoitoon ja luonteeseen käy työn lomassa. Talvikautena pussitetaan sipulia kauppoihin. Vihannesviljelytyöt, työkoneisiin tutustuminen, talutusratsastus ja rekiajelu ovat vuodenaikojen mukaan vaihtuvia ohjelmia.

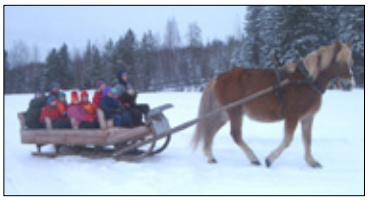

Tilalla on mahdollisuus ruokailla, erikoisherkkuna kotijäätelö. Ryhmä voi myös varata mukaan omat eväät kodalle tai pihapiirin nuotiolle. Kotaan voi myös tilata evästyksen tarvittaessa.

Tilalla suunnitellaan toivomusten mukaan ryhmälle sopivat ohjelmat ja oppimistavoitteet. Hakolan tilan elämästä, toteutuneista luontokouluohjelmista ja varaustilanteesta löytyy tietoa kotisivuilta ***www.hakolantila.net***. Kotisivut tarjoavat ryhmille erinomaisen aineiston vierailun opitun kertaamiseen kotona tai koulussa..

Kesto	2-6 h tai sopimuksen mukaan
Ajankohta	ympäri vuoden
Varusteet	sään mukaiset ulkoiluvarusteet
Turvallisuus	tilalta annetaan tarkat ohjeet
Järjestäjä	Heidi ja Juha Hintikka
Yhteystiedot	Hakolan tila Korkeakoskentie 567, 41370 Kuusa 014-838 173, 0400-647 363 juha.hintikka@reppu.net
Kotisivut	www.hakolantila.net

Ohjelmavinkkejä saman kylän kohteista

- ☺ **Majoitusta ja ruokailua Haapalan retkituvalla tai kyläkoululla**
- ☺ **Tutustumista kyläkauppaan tai kylän metallitehtaaseen, Laukaan Hitsaustyö Oy**
- ☺ **Hiihto-, lumikenkä tai patikkaretki Hietasyrjässä**
- ☺ **Ensiapuopetusta, Nurmipirtti Ky**
- ☺ **Retkitaitoja kodalla**
- ☺ **Hallalähde**
- ☺ **Valkealammen kierros**
- ☺ **Luontopolku jääkauden jäljillä**

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Vierailu Heikkilän hevostilalla

TAVOITTEET:

- ☺ tutustumista hevostilan elämään, hevosten kasvattamiseen, kouluttamiseen ja ravivalmennukseen
- ☺ kokemuksia hevosten hoidosta ja roduista
- ☺ hevoset ja ratsastus harrastuksena
- ☺ tutustumista hevosvetoisiin maa-ja metsätyökoneisiin
- ☺ käyttäytyminen hevosten läheisyydessä

IKÄTASO: ryhmät esikoulusta lukioon
maximi ryhmäkoko 20 hlö

Heikkilän hevostilalla Lankamaan kauniissa kylämaisemassa on kasvatettu hevosia vuodesta 1965. Tallissa on karsinat n.14 hirnujalle, joista pääosa on 1-2 -vuotiaita varsoja ja siitostammoja, yksi suomenhevonen ja shetlanninponi Vikke. Isäntä Kalevi Pietiläinen valmentaa ja kengittää hevosia sekä ajaa kilpaa omilla ja vierailla ravureilla.

Luontokouluohjelmassa ryhmät voivat osallistua hevosten hoitoon ja oppia hevosen käsittelyä, sukimista,ratsastusta ja ruokkimista. Samalla tutustutaan eri rotuihin,seurataan kengitystä ja valmennusta ja niissä tarvittavia välineitä. Kärryajelua ja talvisin rekiajelua varten on 1100 metrin harjoittelurata. Päärakennuksen tuvassa voi tutustua n. 2 min videoon Vermon valloittajan Barben voittojuoksusta sekä palkintopokaaleihin. Pihapiirissä on nuotiopaikka omien eväiden syöntiin. Ryhmille on tarjolla hevosteemainen opetusmateriaalipaketti.

Riihessä on työkuntoisia vanhoja hevosvetoisia maatalous-koneita niittokone, haravakone, aura jne. Lähimetsässä voi kokeilla puun sahausta justeerilla, tukkisaksia ja voimain-koitosta tukkien nostossa etu-ja takarekeen

Kesto	2-6 h
Ajankohta	ympäri vuoden
Varusteet	sään mukaiset ulkoilu varusteet
Turvallisuus	ohjelman mukana annetaan tarkat ohjeet
Rajoitukset	- 15 º C
Järjestäjä	Kalevi Pietiläinen
Yhteystiedot	Heikkilän tila Kalevi ja Sirpa Pietiläinen Lankamaantie 115, 41370 Kuusa puh. 014-836 179, 050-3820 599
Kotisivut	www.laukaanluontokoulu.net/Heikkilän tila

Ohjelmavinkkejä saman kylän kohteista

- ☺ Retkieväitä Ossin marketista
- ☺ Eskosen maatila naapurissa
- ☺ Lankamaan metsäpolku
- ☺ Kylämaisemaa kameralla
- ☺ Karhunkierros Lankamaalla
- ☺ Lankamaan patikka-tai hiihto-vaellus sekä retkitaidot
- ☺ Hiihtoretki Uittovuoren kalliomaalauksille
- ☺ Lumikenkäretki Lankavuoreen
- ☺ Päretöitä tai kalastusta
- ☺ Ruokailua ja majoitusta Simunan tilalla tai kyläkoululla

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Vierailu Eskosen maatilalla

TAVOITTEET:

- ☺ Tutustumista nykyaikaisen EU-maatilan toimintaan
- ☺ Mistä maito on peräisin / Valion maitotila-toiminta
- ☺ Erilaisten eläinten hoitamista
- ☺ Nykyaikaisen maatalouden edellyttämät työkoneet, koulutus, varasto-ja huoltotilat
- ☺ Perhemetsätalouden merkitys ja käytännön metsätaidot luontopolulla

IKÄTASO: esikouluikäisistä lukiolaisiin

Eskosen tila on iso lypsykarjatila Lankamaan kylän sydämessä Juha Kankkusen tien päässä. Tollon päärakennus on vuodelta 1896. Sukupolvenvaihdoksen jälkeen tilasta vastaa nuori isäntä Tero Eskonen. Tilalla tuotetaan Valion laatumaitoa ja viljellään ohraa, kauraa sekä nurmea. Luontokouluohjelmissa tutustutaan maatilan elämään. Nykyaikaisessa pihattonavetassa lehmät kulkevat pantoineen vapaasti ruokintalaitteelle, joka on ohjelmoitu tietokoneella. Välillä kokeillaan, pääsisikö jo lypsylle tai käydään rapsutuksessa. Korsirehu ajetaan traktorilla ruokintapöydälle ja ilmastointi pelaa. Tuvan navettaruudusta seurataan Peilin, Peten, Poken, Pusun, Pyssyn, Pipsan jne elämää. Karja nimetään vuosittain vaihtuvan aakkoskirjaimen mukaan.

Perinteisessä parsinavetassa on nuorkarjaa, lampaita, kaneja ja kanoja. Kesäisin eläimet ovat laidun-ja hakamailla. Eläimiä saa ruokkia ja osallistua hoitotöihin. Tilalla on myös ravihevosia.

Viljely ja metsänhoito edellyttävät tehokkaita työkoneita, joihin voi tutustua. Metsäluontopolulle on kuljetus traktorikyydillä. Opas harjoituttaa metsänhoitoa, puun mittausta ja lajien tunnistusta. Polun varrella on karhukin teroittanut kynsiään.

Ryhmät voivat toivomuksestaan osallistua tilan töihin. Omat eväät voi nauttia joko pihassa tai sisätiloissa. Käytettävissä on mm. iso kaasugrilli.

Kesto	2-6 h
Ajankohta	ympäri vuoden
Varusteet	sään mukaiset ulkoiluvarusteet
Turvallisuus	tilalta annetaan tarkat ohjeet
Rajoitukset	-15 º C
Järjestäjä	Tero Eskonen
Yhteystiedot	Eskosen tila
	Eskosentie 28, 41370 Kuusa
	puh. 014-836 110, 040-5217 269
	teroeskonen@hotmail.com, esaeskonen@reppu.net
Kotisivut	***www.laukaanluontokoulu.net/Eskosen tila***

Ohjelmavinkkejä samalta kylältä

- ☺ Retkieväitä Ossin marketista
- ☺ Heikkilän hevostila naapurissa
- ☺ Kylämaisemaa kameralla
- ☺ Karhunkierros Lankamaalla
- ☺ Lankamaan patikka-tai hiihto-vaellus sekä retkitaidot
- ☺ Hiihtoretki Uittovuoren kalliomaalauksille
- ☺ Lumikenkäretki Lankavuoreen
- ☺ Päretöitä tai kalastusta
- ☺ Ruokailua ja majoitusta Simunan tilalla tai kyläkoululla

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Simunan tilan luontoseikkailut sekä majoitus-ja ruokapalvelut

TAVOITTEET:

- ☺ myönteisen luontosuhteen herättämistä leikkimielisen luontoseikkailun avulla
- ☺ luontoherkkyyden herättämistä aistitehtävien avulla
- ☺ elämyksiä ranta-ja maatilaympäristössä
- ☺ luontovirkistystä ja luonnonharrastuksen virittämistä rantaympäristössä
- ☺ tutustumista esihistoriaan ja muinaisiin kädentaitoihin

IKÄTASO: esikouluikäisistä lukiolaisiin, erityisryhmät, koulutus-, leiri- ja virkistystoiminta kaiken ikäisille

Simunankosken pauhu kantautuu Leivonveden yli Simunan tilan rantaan. Simunan niemessä on majoitustiloja, rantasaunoja, kota ja aittoja. Tilalla on mahdollisuus ruokailuun sekä maatilalomailuun täysihoidolla ympäri vuoden. Erityisopettaja Sirpa Rutanen vastaa luontokouluohjelmista. Luontoseikkailuihin kuuluvat leikkimieliset tehtävärastit, traktoriajelu sekä luonto-cd:n kuuntelu. Rannassa voi onkia, tutkia lautalla ötököitä vesikiikareilla tai veneillä oppaan kanssa. Talvikaudella on tarjolla pilkkipäivä ala-asteikäisille. Kesällä voi nauttia jännittävän makuisia teejuomia itse kerätyistä luonnonyrteistä ja opetella niiden kuivausta.

Historian siivet havisevat tarinoinnissa. Tilalta on löytynyt esihistoriallinen pronssikirves ja kivikautinen ruuhi. Ryhmillä on mahdollisuus oppia kivikautisia kädentaitoja yhteistyössä luontokoulun muiden oppaiden kanssa.

Majoitustiloja on yhteensä talvella 18 kpl ja kesällä 29 henkilölle joko korkeatasoisesti mökeissä , perinteisesti aitoissa tai erähenkisesti kodassa tai teltoissa. Rakennesuunnittelussa on huomioitu erityisryhmien tarpeet. Ryhmillä on mahdollisuus täysihoitoon, nuotio-ja kotaruokai-luun tai omiin eväisiin. Päärakennuksen suuri tupa sekä tilan ympäristö tarjoaa tunnelmalliset puitteet juhlien, leirien sekä koulutusten järjestämiseen.

Kesto	2-6 h tai sopimuksen mukaan
Ajankohta	kesäisin ja viikonloppuisin, muut luontokoulu-ohjelmat sekä majoitus ja ruokailu ympäri vuoden
Varusteet	sään mukaiset ulkoiluvarusteet
Turvallisuus	annetaan tarkat ohjelman mukaiset ohjeet
Rajoitukset	- 15 º C
Järjestäjä	erityisopettaja Sirpa Rutanen
Yhteystiedot	Simunan Talo Sirpa ja Markku Rutanen Pohjoisahontie, 41370 Kuusa puh. 014-836 410
Kotisivut	www.laukaanluontokoulu.net/ SimunanTalo

Ohjelmavinkkejä

- ☺ Opastettu melontareitti
- ☺ Kivikauden kädentaitoteemat
- ☺ Kalastusta ja päretöitä
- ☺ Lintujen tarkkailu
- ☺ Luontokuvaohjelmat
- ☺ Eräteemat ja retkitaidot
- ☺ Petunteko ja
- ☺ Tulenteko kaksipäiselläkirveellä, justeerilla ja tuluksilla
- ☺ Lumikenkäretket

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Kotimaiset öljykasvit - rypsi ja pellava

TAVOITTEET:

☺ kotimaisten öljykasvien viljely ja sen historia
☺ rypsin ja pellavan kylmäpuristus ja jatkojalostus
☺ öljykasvipohjaisten tuotteiden käyttömuodot arjessa
☺ tarjota eri oppiaineisiin käytännön sovellutuksia: kemia, kotitalous, tekniset työt, kuvaamataito, historia, yrittäjyyskasvatus

IKÄTASO: 5-6 lk**,** yläaste ja lukio, aikuisryhmät

Vesa Liimatainen Äijälän kylältä on kehittänyt yli kymmenen tuotetta noin 10 vuoden aikana rypsistä ja pellavasta. Raaka-aine on peräisin omilta pelloilta, joilla rypsi kukkii kesäisin keltaisina ja pellava sinisinä iloisina maisemakuvioina. Oman hevosen valkuaisainemyrkytyksen hoidosta saatu kipinä johti oman kylmäpuristimen hankintaan v. 1995. Siitä alkoi tuotekehittely.

Rypsistä saadaan mm. kasvisöljyä ruoanvalmistukseen ja valkuaisrehua eläimille. Pellavaöljyn monityydyttämättömiä rasvahappoja hyödynnetään niin eläimille kuin ihmisille. Luontokouluohjelma perustuu luentoon, menetelmien sekä öljy-, rouhe-ja kuitupohjaisten tuotteiden esittelyyn. Luennolla selviää miten monin eri tavoin öljykasvit muuntuvat terveysvaikutteisiksi elintarvikkeiksi, lämmöneristeeksi, ruosteensuojaukseen, keittomaaleihin, eläinten rehuksi tai margariiniksi ja öljyksi ruokapöytään. Tippamestari hallitsee myös biodieselin valmistamisen, minkä kaava esitellään haluttaessa.

Luentoa voi käyttää johdantona työvaltaisten oppiaineiden sisältöihin esim. kemiassa. kotitaloudessa, teknisissä töissä, kuvaamataidossa, historiassa ja yrittäjäkasvatuksessa. Raaka-aineita on mahdollista käyttää esimerkiksi kemian tunnilla saippuan valmistukseen

OPETUSMATERIAALIT

Ohjelma sisältää luentomateriaalin.

Kesto	1-2 h luento
Ajankohta	ympäri vuoden
Varusteet	ohjelma sisältää luentomateriaalin
Järjestäjä	Tmi Linol, Vesa Liimatainen
Yhteystiedot	Jokipurontie 67 41390 Äijälä puh. 044-567 0895
Sähköposti	vesa.liimatainen@sunpoint.net
Kotisivut	www.laukaanluontokoulu.net/Vesa Liimatainen

Ohjelmavinkkejä

☺ kemian tunneilla rasvat ja saippuan valmistus
☺ Kotitaloustunneille vaihtoehtona kotimaiset kylmäpuristetut ruokaöljyt, grilliruuat ja rasvassa keittäminen
☺ teknisten töiden tunneille puun suojaus ja ruosteenesto
☺ kuvaamataidossa kuivakukat ja keittomaalien valmistus
☺ biodieselin valmistus
☺ yrittäjyyskasvatuksessa vaihtoehtoja tarjoava maatalousyrittäminen ja öljykartellit

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Laukaan Hitsaustyö Oy -yrityksen ympäristöasiat

Tuotteina noin 100 traktorinosaa

TAVOITTEET:

- ☺ tutustuminen metallialan yritykseen ja traktorinosien valmistukseen
- ☺ tutustuminen yrityksen laatu-ja ympäristöjärjestelmiin
- ☺ kestävä kehitys ja työturvallisuus yritystoiminnassa
- ☺ yrittäjyyden edellytykset
- ☺ tehtaan merkitys kylässä, Laukaassa, Suomessa, kansainvälisesti

IKÄTASO: ryhmäkoko 10-25 hlö, 5-9 lk, lukio, ammattiopiskelijat, aikuis- ja yritysryhmät

Laukaan Hitsaustyö Oy on metallialan yritys, joka valmistaa traktorinosia. Tehdas on yksi yritysmaailman edelläkävijöistä laatu-ja ympäristöasioihin panostamisessa (ISO 9001, ISO14002). Yrityksen on perustanut vuonna 1975 Paavo Viikki. Nykyinen toimitusjohtaja on hänen poikansa Jukka Viikki. Yhden miehen hitsauspajasta alkunsa saanut firma on laajentunut noin sata henkilöä alihankkijoineen työllistäväksi merkittäväksi konepajaksi. Yritys on saanut mm. valtakunnallisen Inno-Suomi-palkinnon.

Etukäteistutustuminen koulussa kotisivujen avulla

Tehdasvierailu toteutetaan oppaan johdolla. Ryhmillä on mahdollisuus tutustua tehtaan toimintaan etukäteen luontokouluohjelman kotisivujen ***www.lhlift.com/luontokoulu/index_full.html*** sekä laajemmin yritystoimintaa esittelevien kotisivujen ***www.lhlift.com*** avulla. Opettajalle on tarjolla ohjeita sekä opettajan opas. O ppilaille löytyy sivuilta tehtäviä, jotka lisäävät kiinnostusta ja keskittymistä vierailuun. Ryhmä otetaan vastaan vieraille tarkoitetussa eteisaulassa, mistä siirrytään tehdaskier-rokselle. Lopuksi kokoonnutaan yläkerran kokoustilaan, jossa on tarjoilu.

Opastettu yritysvierailu

Kierroksella nähtyä kerrataan yhteisesti ja oppilaat voivat esittää kysymyksiä. Yhtenä esimerkkinä ympäristöasioista nousee esiin jäteasiat. Jokainen voi oman kotilajittelunsa avulla ymmärtää kierrätyksen sekä ongelmajätekeräilyn perusajatusta, joka yrityksillä on tarkemmin valvottua.

Hitsaaja työssään

Kotisivut tarjoavat tietoa esimerkiksi raportin tekoa varten yritysvierailusta. Aihetta voi soveltaa esim. yrittäjyyskasvatukseen, äidinkieleen, historiaan, yhteiskuntaoppiin, opinto-ohjaukseen, teknisiin töihin sekä metallialan ammattiopintoihin.

Kesto	1.5 h
Ajankohta	ympäri vuoden
Turvallisuus	ohjeet kotisivuilla, kerrataan ennen kierrosta
Rajoitukset	ryhmäkoko 10-25 henkilöä
Järjestäjä	Jukka ja Paavo Viikki
Yhteystiedot	Laukaan Hitsaustyö Oy Haapasuontie 266, 41370 KUUSA puh. *(014) 415 1400, 040-750 7371 fax.014- 838 0105 paavo.viikki@lhlift.com
Kotisivut	www.lhlift.com ja luontokouluohjelma: www.lhlift.com/luontokoulu/index_full.html

Ohjelmavinkkejä

- ☺ Maatilavierailu Hakolan tilalle, ruokailumahdollisuus
- ☺ Tutustumista kyläkauppaan, retkieväät tai hitsauspullat Ossin marketista
- ☺ Hiihto-, lumikenkä- tai patikka-retki Hietasyrjässä
- ☺ Luontopolku jääkauden jäljillä ja retkitaitoja kodalla
- ☺ Hallalähde tai Valkealammen kierros
- ☺ Majoitusta ja ruokailua Haapalan retkituvalla tai kyläkoululla

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Kyläkaupan elämää-Ossin market

TAVOITTEET:

- ☺ tutustuminen vireän kyläkaupan yksilölliseen palveluun, eri palvelumuotoihin ja tuotevalikoimaan
- ☺ kyläkauppiaan elämä ja tapahtumat ympäri vuoden
- ☺ kierrätys kaupan toiminnassa
- ☺ lähituottajien suoramyynti ja muut yrityspalvelut
- ☺ retkieväät tarvittaessa maastoon toimitettuna
- ☺ retkisetelillä eväitä päivän jatkoksi

IKÄTASO: kaikenikäiset koululaisryhmät, aikuisryhmät, harrasteryhmät, matkailuryhmät

Ossin market sijaitsee maineikkaan Juha Kankkusentien alkupäässä. Se kuuluu Tarmo-lähikauppiaiden ketjuun. Kauppa on usean kylän risteyksessä. Asiakkaita tulee Lankamaan, Kuusaan, Haapalan, Viitalan ja Äijälän kyliltä. Konneveden ja Sumiais-ten suunnassa asuvat poikkeavat kaupassa kahvilla. Kesäasukkaat löytävät kaupasta monipuoliset palvelut: postin, jätekatoksen, bensa-ja kaasupisteen sekäkalastuslupien myynnin. Retkivälineitä on myynnissä ja niitä myös vuokrataan mm. kanootteja ja maastopyöriä. Monenlaista tavaraa tilataan asiakkaiden tarpeen mukaan. Kauppiaspariskunta Kirsti ja Ossi Kiiveri myös tuntevat ja välittävät tietoa lähialueiden palveluista puuhuollosta mullanhankintaan, rantakasvien niittoon ja leipomoihin.

Palvelu, jota ei monesta paikasta löydä, on retkieväiden toimitus maastoon tai vaikka leirikouluihin. Samassa kiinteistössä toimii Äijälän seudun osuuskunnan toimisto, joka välittää luontomatkailupalveluita sekä mökkivuokrausta. Kauppa tekee yhteistyötä osuuskunnan kanssa.

Luontokouluohjelma koostuu kauppiaan opastamasta kierroksesta kaupan tiloissa sekä pihapiirissä. Kierroksen aikana tutustuaan kaikkiin kaupan palveluihin, joista voi etukäteen saada tietoa kaupan kotisivuilta ***www.ossinmarket.com***. Ryhmät saavat vapaasti kysellä kyläkauppiaan elämästä. Kokemus palvelusta on mieleenpainuva kasvottomiin supermarketteihin verrattuna. Ohjelman hintaan sisältyy 1 euron arvoinen retkiseteli, jolla voi hankkia evästä päivän jatkoksi.

Kesto	1 h
Ajankohta	ympäri vuoden
Rajoitukset	ryhmäkoko kerrallaan enintään n. 20 hlöä
Järjestäjä	Kirsti ja Ossi Kiiveri
Yhteystiedot	Tarmo Lähikauppa Ossin Market Juha Kankkusen tie 1 41370 KUUSA Puh. (014) 835 517
Kotisivut	www.ossinmarket.com

Ohjelmavinkkejä

- ☺ Retkieväät tilauksesta luontokoulu-päiviin ja leirikouluihin
- ☺ Karhunkierrokselle tilauksesta karhuntassumunkit ja -voileivät
- ☺ Laukaan Hitsaustyölle hitsauspullat
- ☺ Opastetut melontaretket, kirkkovenesoutu
- ☺ Lankamaan ja Hietasyrjän luontoretket
- ☺ Hakolan ja Eskosen maatilavierailut
- ☺ Heikkilän hevostilavierailu
- ☺ Nuotanveto ja talvikalastus
- ☺ Majoitusta Haapalan retkituvalla ja Multamäessä

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Kalastusta -nuotanvedosta talvikalaan

TAVOITTEET:

- ☺ Tutustua eri kalastustapoihin perinteisestä nuotanvedosta mato-ongintaan, kalasään tarkkailu
- ☺ Oppia talvikalastusta eri välineillä: pilkintä, koukkukalastus, katiska-ja verkkopyynti
- ☺ Saaliskalan avaaminen, kalanosien tunnistaminen ja käsittely: fileeraus, perkaus, muut tavat
- ☺ Rantakalan ja muiden kalaherkkujen valmistusta
- ☺ Kalastuksen merkitys kalavesien hoidolle
- ☺ Vesilläolo-ja jääturvallisuus

IKÄTASO: esikoulu, ala-aste, yläaste, lukio, aikuiset

Eero Sysmäläinen tuntee kalasäät ja kalan liikkumisen Kuusvedellä. Nuotanvedon tarpomisen hän oppi jo poikasena isän kanssa. Jos Eero sanoo, että nyt ei muikku liiku, sitä kannattaa uskoa. Joskus tulee vesiperä. Kalatta ei silti jää yksikään ryhmä!

Luontokouluohjelma rakentuu ryhmän toiveiden mukaan. **Nuotanvetoa** varten on Köyrinlahden rantaan rakennettu pärekattoinen venetalas. Nuotanvetoon kuluu noin tunti. Se toteutetaan kolmella veneellä. Toteutusvaiheita seurataan rannalta, osa pääsee apupojiksi veneisiin. Rannalla on kalarasteja, joissa on tehtäviä. Saalis käsitellään yhdessä: kalat tunnistetaan, avataan ja tutkitaan kalan ruumiinosat. Halutessaan ryhmä voi valmistaa rantakalaa tai muita kalaherkkuja. Pärekattoisessa kodassa voi evästää ja lämmitellä. Nuotanvetopäivän kruunaa maukas rantakalakeitto.

Talvikalalla liikutaan Köyrinlahden läheisyydessä. Katiskat ja koukut nostetaan ja viritetään uudelleen. Verkkojen kokemisessa jään alta on omat niksinsä ja apumiehiä tarvitaan. Pilkillä jokainen saa halutessaan kairata oman pilkkimisreikänsä ja oppia senkin. Ohjema voidaan toteuttaa myös ryhmän omalla kotijärvellä!

Oppilaita opastetaan kalapäiväkirjanpitoon. Ohjelma sopii hyvin aikuis-ja yritysryhmille sekä koulutuksena opettajille. Eero Sysmäläinen tekee myös päretöitä, joten jos ryhmä haluaa valmistaa omat kalakopat, sekin onnistuu.

Kesto	3-6 h
Ajankohta	Ympäri vuoden
Varusteet	Sään mukaiset lämpimät ulkoiluvarusteet
Turvallisuus	Annetaan tarkat ohjeet ohjelman mukana
Rajoitukset	-15ºC tai myrskyinen kova tuuli ja sade
Järjestäjä	Eero Sysmäläinen
Yhteystiedot	Kuusvedentie 259, 41370 Kuusa gsm 050-562 0417 maija.sysmalainen@pp.inet.fi
Kotisivut	www.laukaanluontokoulu.net/Eero Sysmäläinen

Ohjelmavinkkejä

- ☺ Luontokoululla lainattavissa 10 kpl pilkkionkia, puukkoja, kaira, retkiastioita ja perkausalustoja
- ☺ Talvikalastuksen voi toteuttaa myös muilla järvillä
- ☺ Kalastusohjelman voi toteuttaa myös leirikoulupaikoissa Multamäessä, Papinniemessä tai Simunan Talolla
- ☺ Opettajille VESO-koulutuksena
- ☺ Työpajaksi ympäristöpäivään
- ☺ Pärekopanteko asiakkaan omissa tiloissa esim. kalakoppa
- ☺ Yrityksille omaa ohjelmaa

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Perinnetaitoja - päretöitä

TAVOITTEET:

- ☺ Päretöiden perinnetaidon säilyttäminen
- ☺ Oikean työn tekeminen itse (kopasta tarve-esine)
- ☺ Kädentaitojen kehittäminen, punontatekniikka ja puukon käyttö tutuksi
- ☺ Puun hyväksikäyttömahdollisuuksia tutuksi
- ☺ Yhteistoiminta ryhmässä

IKÄTASO: 3-9 luokat, lukio, aikuiset

Eero Sysmäläinen on oppinut päretyöt isältään, joka teki kaikenkokoisia pärekoppia pienistä marjakoreista isoihin 30-40 litran vetoisiin pyykki-koppiin. Alussa pojanklopin piti kokeilla kopantekoa salaa isältä. Työssä käytettävän puukon piti olla terävä. Nykyään poika tekee kaikenkokoisia pärekoppia tilaustöinä ja myös entisöi niitä. Oikean tekniikan oppii seuraamalla, asiasta ei ole kirjoja.

Puun, josta päreet vedetään, on oltava oksatonta, suoraa ja tiukaksi hitaasti kasvanutta mäntyä esim. kalliolla tai suon reunalla. Vuosiren-kaita pitää olla vähintään 3 / mm. Sopiva tyven paksuus on halkaisijaltaan 20-30 cm. Päreet vedetään joko tuoreesta puusta tai vedessä liuotetusta. Puu otetaan talteen talvella, kesällä se sinistyy ja pihkaantuu.

Luontokouluohjelma voidaan toteuttaa asiakkaan omissa tiloissa. Koulu varaa ryhmän vaatiman tarvittavan tilan sekä jokaiselle osallistujalle terävän puukon. Kopat valmistetaan 3-4 hengen ryhmissä. Ohjelman järjestäjä varaa tarvittavat päreet. Eero näyttää mallia ja ryhmä tekee työn perässä. Apuna tarvitaan aikuisia. Työskentely onnistuu lattialla tai puutöihin soveltuvan pöydän päällä. Työskentelyyn kuluu aikaa 2-3 h, välillä on syytä pitää pieni tauko. Soveltuu lapsille n. 10 vuotiaista ylöspäin, jotka hallitsevat puukon käytön. Aikuisryhmille omia kursseja.

Kesto	n. 2-6 h
Ajankohta	Ympäri vuoden
Turvallisuus	Annetaan tarkat ohjeet ohjelman mukana
Rajoitukset	Ryhmäkoko kerralla enintään
Järjestäjä	Eero Sysmäläinen
Yhteystiedot	Kuusvedentie 259, 41370 Kuusa gsm 050-562 0417 maija.sysmalainen@pp.inet.fi
Kotisivut	www.laukaanluontokoulu.net/Eero Sysmäläinen

Ohjelmavinkkejä

- ☺ Ohjelman toteutus onnistuu asiakkaan omissa tiloissa, luontokoulun leirikou-lutiloissa Multamäessä, Haapalan retkituvalla tai Papinniemessä sekä Simunan ja Hakolan tilalla
- ☺ Ryhmä voi valmistaa esim. kalakopan ja jatkaa Eero Sysmäläisen kalastus-ohjelmalla
- ☺ Marja-tai sienikori ja -retket
- ☺ Leipäkori ja leipomisohjelma Hakolan tilalla

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Eräopas Pentti Korhonen - perinteiset erätaidot

Eräopas Pentti Korhonen

TAVOITTEET:

- ☺ Perusretkitaitoja: varusteet, tulenteko, majoitteet
- ☺ Luonnonmuonat ja luonnossa selviytymistaitoja
- ☺ Esihistoriaan liittyvät muinaistekniikat ja kädentaidot
- ☺ Eläinten jäljet ja kalastuksen vuodenajat
- ☺ Riistaruoat, lihan ja kalan käsittely
- ☺ Kädentaidot: puukkokurssit, lumikengät, tuohityöt
- ☺ Tulenteko tuluksilla ja taulanteko

IKÄTASO: päivähoitoikäiset, esikoulu, ala-aste, yläaste, lukio, aikuisryhmät, yritysryhmät, työporukat, eläkeläiset

Lumimajoitteet

Hätämajoitteet

Laavut, kodat

Kaksivartinen kirves

Eräopas Pentti Korhosen kanssa oppii monenlaista elämisestä luonnossa. Luonnossa selviytymisen perustaitoja ovat oikeat varusteet. Ryhmät oppivat vuolemaan kiehisiä, sytyttämään nuotion ja majoittumisen hätätilanteessa. Luonnonmuonilla selviää pitkään, jo osaa etsiä oikeita kasveja. Ruoan laitto nuotiolla on haaste aikuisillekin. Kaukoputkella katsellaan milloin tähtitaivasta milloin lintuja.

Kiehiset ja nuotionteko

Erikoistaitoja ovat mm. kivikauden ihmisen arkitaidot mm. tulenteko kiviporalla, kalastus-ja metsästyperinne, punonta-ja luutyöt. Tulenteko kaksivartisella kirveellä, justeerilla ja tuluksilla on ryhmien yhteistoimintaa kehittävä ohjelma.

Tulenteko

Erämiehelle on luonteenomaista riistan tarkkailu. Moni seuraa kuin hai laivaa Pentin jalanjäljissä. Jääsaunan rakentaminen ja kylpeminen sen höyryssä jää leirikoululaiselle mieleen.

.

Tuohityöt

…tuluksilla

Taulakäävästä taulaa tulentekoa varten tuluksilla

Tulipora
Kivikautisia kädentaitoja

Petuntekoa
Pettuliinan irrotus

Jääsauna

Kesto	Sopimuksen mukaan, minimi 1 tunti
Ajankohta	Ympäri vuoden
Varusteet	Sään ja ohjelman mukaiset, annetaan ohjeet
Turvallisuus	Annetaan ohjelman mukaiset tarkat ohjeet
Rajoitukset	- 15 ºC tai myrskyinen sade
Järjestäjä	Äijälän seudun osuuskunta / eräopas Pentti Korhonen
Yhteystiedot	Eräopas Pentti Korhonen puh. 050-523 9902 era.pentti@jippii.fi

Pentin ohjelmia:

- ☺ Erä-ja retkitaidot tukikohtina nuotiopaikka, kota tai laavu
- ☺ Talviretkeily ja -majoitteet, tähtitaivas
- ☺ Leirikouluohjelmiksi Multamäkeen, Papinniemeen tai Haapalan retkituvalle
- ☺ Simunan Talon kivikausiohjelmia
- ☺ Nuotioherkkuja riista-ja kalaruoista
- ☺ Kalastusta j a kalan käsittelyä
- ☺ Talvisin tähtikuvioita
- ☺ Lumikenkäkursseja puutöihin
- ☺ Puukkokursseja ja luutöitä
- ☺ Luonnonmuona- ja petuntekokursseja
- ☺ Linturetkiä

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Karhunkierros Lankamaalla

Mikko Muurikainen ja Otsola

TAVOITTEET:

- ☺ Tutustumista karhun elämään aitojen jälkien ja merkkien sekä luontopolun tehtävien avulla
- ☺ Karhunkierroksen syntyhistoria leikin avulla tutuksi
- ☺ Ihminen ja karhu luonnossa rinnakkain
- ☺ Virittämistä luonnon tarkkailuun
- ☺ Luonnossa liikkumista ja virkistymistä ryhmässä heikoimpien ehdolla

IKÄTASO: esikouluikäisistä lukioon, aikuiset

Juomapullojen täyttö lähteellä

Otsolle voi runoilla ja jättää terveisiä

Karhuvouti Mikko Muurikainen on rakentanut vuosien varrella karhulaavun, kodan, peikkomajan ja lammen vesirattaineen omaksi ja muiden iloksi. Janoiselle pulppuavan lähteen hän nimesi Hiidenkirkkaaksi. Kontio huomasi saman maaston itselleen sopivaksi. Se teki talvipesän, kiipesi puuhun , käänsi kantoja ja kaivoi niistä toukkia syödäkseen. Metsämies osasi tulkita otson jäljet. Taito lukea luontoa on ohjelman sisin ajatus.

Karhun jätökset

Syvävuoren n.1.5 km karhupolku perustuu aitoihin jälkiin. Karhunkierros-nimi liittyy metsän kuninkaan metsästysperinteeseen. Syksyisin alettiin seurata ohton jälkiä. Löydöspaikan lähimpään puuhun tehtiin pilkka. Jälkien seuraamiskierros nimettiin karhunkierrokseksi. Perinteeseen tutustutaan leikkimielellä. Mesikämmenestä pitää käyttää kiertoilmaisuja, muuten saa rangaistuksen. Siitä ryhmä päättää yhdessä. Samaa linjaa jatketaan karhunpainilla, puolukkamehun eli veren juonnilla, kuperkeikalla jne. Ryhmät voivat liittää seikkailumieltä aiheeseen omalla roolipelillään. Liikkeellä on ollut peikkoja, intiaaneja ja metsän väkeä.

Otson kääntämä kanto

Muistoksi käynnistä jää puukiekkoon poltettu tassunjälki. Ohjelmasta on tehtävät 3-6-luokkalaisille sekä väritysrunokirja esikoulu-ja 1-2-luokille. Luontopolun rastit sekä laulut löytyvät kotisivuilta. Pienimmille tai Papinniemen leirikeskuksessa majoittuville on mahdollisuus paluukuljetukseen traktorilla.

Mäyrän pesäluolato

Kesto	2.5 - 3 h
Ajankohta	ympäri vuoden
Varusteet	sään mukaiset ulkoiluvarusteet, annetaan ohjeet
Rajoitukset	- 15 ºC, yli 15 hlön ryhmille kaksi opasta
Turvallisuus	ohjelman mukana annetaan tarkat ohjeet
Järjestäjä	Mikko Muurikainen
Yhteystiedot	Muurikaisentie 16, 41390 Äijälä puh. 014 -835 530, 040-5241436
Kotisivut	www.laukaanluontokoulu.net/Karhunkierros

Ohjelmavinkkejä

- ☺ Karhuntassumunkit tai-voileivät ja retkieväät Ossin marketista
- ☺ Leirikoulumajoitusta ja ruokailua Papinniemen leirikeskuksessa
- ☺ Lankamaan retki-ja hiihtoreitin etappi
- ☺ Hiihto-, ruska-, marja-ja sieniretket
- ☺ Erä-ja retkitaitoja kodalla
- ☺ Lumikenkäretket eläinten jäljillä
- ☺ Kodalla tervanpolttoa
- ☺ Yritysryhmille virkistysohjelmaa
- ☺ Hieno näköalapaikka taiteilijoille

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Retkeilyn ensiapu

TAVOITTEET:

- ☺ Ensiapukoulutusta ja -harjoitteita
- ☺ Retkeilyyn varustautuminen, ensiapuvarusteet ja ensiaputaidot
- ☺ Sovellutuksia retkeilyn maasto-ohjelmiin esim. nyrjähdykset, palovammat, jalan katkeaminen
- ☺ SPR:n ensiapukurssien suorittaminen

IKÄTASO: ala-asteesta aikuisryhmiin

Ensiapukouluttaja Anne Riissanen rakentaa luontokoulu-ohjelmia ryhmän toiveiden mukaisesti. Mitä vain voi tapahtua retkeiltäessä ja nuotion äärellä. Luonnossa liikutaan maalla, jäällä tai vesillä, patikoiden, pyöräillen, hiihtäen tai lumikengillä. Tärkeintä on ennakoida erilaiset vaarat ja varata retkelle sen mukaiset ensiaputarvikkeet.

Onnettomuustilanteissa, kun jalka nyrjähtää täyden marja-ämpärin kanssa tai törmää mäenlaskussa puuhun, on tärkeää tietää miten toimitaan siihen asti, kunnes saadaan apua. Luonnostakin löytyy erilaista lievikettä palovammoihin nuotion äärellä. Ryhmä voi myös harjoitella esimerkiksi jalkansa katkaisseen kaverin auttamista niillä tarpeilla, mitä heillä on mukana: takkia, sauvoja, puunkarahkoita tms.

Ensiapuohjelman voi toteuttaa sisällä tai ulkona, myös asiakkaan omissa tiloissa. Se sopii hyvin sekä maatilaohjelmien että erä-ja retkitaitojen yhteyteen.

Anne Riissanen on Suomen Punaisen Ristin ensiapukouluttaja ja järjestää tilauksesta ensiapukursseja erilaisille ryhmille. Kaikki luontokoulun oppaat ovat suorittaneet ensiapukurssi I Annen johdolla.

Kesto	Vähintään 1h tai sopimuksen mukaan
Ajankohta	Ympäri vuoden
Varusteet	Kouluttaja varaa, maastoon annetaan ohjeet
Rajoitukset	- 15 º C
Järjestäjä	Perhekoti Nurmipirtti Ky
Yhteystiedot	Anne Riissanen Muurikaisentie 46, 41370 Kuusa puh. 014-836 151 tai 040-531 6259 riissane@saunalahti.fi
Kotisivut	www.laukaanluontokoulu.net/Nurmipirtti Ky

Ohjelmavinkkejä

- ☺ Retkeilyn porukka-ensiapukoulutusta opettajille ja ohjaajille
- ☺ Ensiapuharjoitteita liikunnan ja terveystiedon oppitunneille
- ☺ Luontokoulun maatila-ja maasto-ohjelmien yhteyteen
- ☺ Osaksi leirikoulua Multamäessä, Haapalan retkituvalla tai Papin-niemessä

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Riistanhoidon aakkosia

TAVOITTEET:
- ☺ Tutustumista maastossa käytännön riistanhoitoon
- ☺ Riistaeläimet ja niiden merkitys
- ☺ Tutustumista välineisiin (pyydykset, ruokintalaitteet)
- ☺ Metsästyskoirat ja niiden koulutus
- ☺ Eläinten jälkien, jätösten ja syönnösten tunnistusta
- ☺ Mahdollisuus tehdä oikeita riistanhoitotöitä

IKÄTASO: ala-aste, yläaste, lukio, aikuiset

Laukaan riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaaja Juha Hänninen vastaa ohjelmasta osana riistanhoidon valistustyötä. Hänellä on yhteistyökumppanina metsästysseurojen jäseniä eri puolilta Laukaata. Riistanhoitoyhdistys kerää vuosittain tietoa eri riistalajeista sekä ennakoi ja seuraa myönnettyjä pyyntilupamääriä. Yhdistys järjestää myös metsästäjän koulutusta sekä metsästyskoirien koulutusta ja ajokokeita. Ruokinnalla ja hoitotoimenpiteillä on monta merkitystä. Niillä voidaan parantaa esim. liikenneturvallissuutta.

Ohjelma on mahdollisuus rakentaa ryhmän toiveiden mukaan. Sisätiloissa voi tutustua yleiseen riistanhoitotyöhön videon avulla. Maastossa voi tutustua erilaisiin pyydyksiin ja syötteihin sekä tietoon siitä,miten riistaeläin käyttäytyy. Hiljattain käydyn pienpetokampanjan lajeista ja tavoitteista voi rakentaa oman kokonaisuutensa. Maastossa voi tutustua hirvien, metsäkauriiden, jänisten ja metsäkanalintujen ruokintapaikkoihin. Haluttaessa ryhmä voi osallistua käytännön töihin esim. ruokintapaikan rakentamiseen. Lintutarhaukseen voi tutustua Juha Hännisen omalla fasaanitarhalla, joka on Lievestuoreella. Haluttaessa ohjelmaan voi sisällyttää opetusta metsäkanalinnun nylkemisestä ja valmistuksesta ruuaksi. Juha Hänninen on toinen Laukaan petoyhdyshenkilöistä. Tehtävään kuuluu varmistaa havaittu karhun, suden, ilveksen tai muun pedon jälki oikeaksi sekä sairaan tai huonokuntoisen pedon hoidon järjestäminen. Ohjelmaan voi sisällyttää eläinten jälkien ja jätösten tunnistusta maastossa.

Kesto	2-5h ryhmän toiveiden mukaan
Ajankohta	ympäri vuoden
Varusteet	sään ja ohjelman mukaiset ulkoiluvarusteet
Rajoitukset	-15ºC, lintutarhalle ei pesintäaikana
Turvallisuus	annetaan ohjelman jamaaston mukaiset ohjeet
Järjestäjä	Laukaan Riistanhoitoyhdistys ry
Yhteystiedot	Toiminnanohjaaja Juha Hänninen Riihitie 14, 41400 Lievestuore gsm. 0400-245 863
Kotisivut	www.laukaanluontokoulu.net/Riistanhoito

Ohjelmavinkkejä
- ☺ Ohjeita koulun tai ryhmän oman ruokintapaikan perustamiseen
- ☺ Ohjelman voi toteuttaa myös koulun lähimaastossa
- ☺ Työpajaksi koulun ympäristö- tai eläinpäivään
- ☺ Opettajien VESO-koulutukseen
- ☺ Riistaruoat kotitaloudessa
- ☺ Biologian riistanhoitokurssin osaksi
- ☺ Tukikohtina metsästysseurojen majat tai kodat

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Ilveksen ja karhun jäljillä

TAVOITTEET:

- ☺ Tietoa uhanalaisen ilveksen elämästä ja käyttäytymisestä
- ☺ Tietoa karhuista ja niiden käyttäytymisestä sekä kuvauksesta
- ☺ Tiedonhankintaa luontopolulla tehtävien pohjalta
- ☺ Omaan tutkimukseen perustuvaa kerrontaa suurpedoista, niiden seuraamisesta ja kuvaamisesta diakuvien avulla
- ☺ Lisätä tietoja ja taitoja toimia ympäristön ja luonnonsuojelun hyväksi
- ☺ Selventää omaa suhdetta luontoon ja luontoarvoihin
- ☺ Mahdollisuus osallistuvaan luonnonsuojeluun

IKÄTASO: ala-aste, yläaste, lukio, aikuisryhmät

Petotutkija Jussi Ristonmaa on tutkinut suurpetojen elämää jo parikymmentä vuotta ja perustanut lajien suojelemiseksi yhdistyksen Wild Lynx ry . Yhdistyksen kotisuvilta ***www.wildlynx.fi*** löytyy laaja tietopaketti suurpetojen esiintymisestä, havainnoista, petokorvauksista, ilveshoitolasta ja kummi-ilvestoiminnasta. Ohjelmiin on mahdollisuus liittää opintoretki Ähtärin eläinpuistoon.

Ilveksen elämää käsittelevään ohjelmaan sisältyy etukäteen lähetettävät tehtävät, luontopolku koulun piha-alueella tai lähimetsässä, diaesitys sekä lopputehtävät ja arvonta. Polun voi viedä Laukaassa myös maastoon, missä on havaittu jälkiä ilveksestä. Muistoksi ryhmä saa ilvesdiplomin. Kesto 2-3 h.

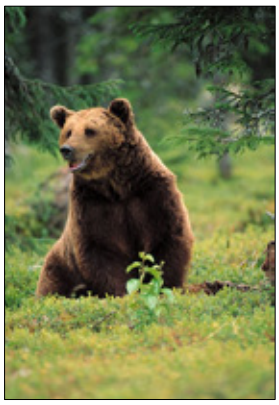

Karhunpolku-ohjelmassa saa luontopolulla tukevan annoksen tietoa karhuista ja niiden käyttäytymisestä. Mitä pitää tehdä, jos kohtaa metsäretkellä kusiaistennuolijan eli karhun? Päätteeksi katsotaan diaesitystä karhuista j a opas kertoo omakohtaisia kokemuksia karhukuvauksesta haaskalla. Ohjelma päättyy arvontaan. Kesto 2-3 h.

Suomen suurpetoja -luennolla esitellään Suomen neljä suurpetolajia. Petoluennolla tutustutaan Suomessa kuvattujen diojen avulla eläinten käyttäytymiseen. Pohjanna luennoitsijalla on usean vuoden tutkimuksista saatu aineisto, jossa hän on perhtynyt maasto-olosuhteissa karhun ja ilveksen elämään. Miten pitkä on ilveksen pisin loikka mittausten perusteella? Yksi jälkijono ja neljä ilvestä? Mitä tehdä.jos tapaa luonnossa sairaan, huonokuntoisen tai kuolleen eläimen?

Ajankohta	ympäri vuoden
Varusteet	sään mukaiset ulkoiluvarusteet
Rajoitukset	-15ºC
Turvallisuus	annetaan maaaston mukaiset ohjeet
Järjestäjä	Wild Lynx ry / luontokoulu Villi ilves
Yhteystiedot	Jussi Ristonmaa gsm 040 - 512 9601
Kotisivut	www.wildlynx.fi

Ohjelmavinkkejä

- ☺ **S**uurpetoteemat osaksi koulun ympäristöpäivää tai eläinsuojelupäivää
- ☺ Luontopolut voi viedä maastoon eräretkellä
- ☺ Leirikoulun ilta-tai aamuohjelmaksi
- ☺ Opintoretki Ähtärin eläinpuistoon kummi-ilveksen luo
- ☺ Kummi-ilvestoiminnalla oman luonnonsuojelutyön alkuun

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Eläinten täyttäminen, linturetket ja luontovalokuvaus

Eläinten täyttäminen

TAVOITTEET:

☺ antaa tietoa mitä tehdä, jos luonnossa tapaa huonokuntoisen, sairaan tai kuolleen eläimen

☺ eläinten täyttämisen vaiheet, tarvittava välineistö ja lupakäytännöt

Eläimillä on surullisia kohtaloita ennen kuin ne päätyvät eläinten täyttäjän käsiin. Jari Niskanen kertoo luontokoulu-ohjelmassa käytänteistä, välineistä ja luvista, joita toiminnassa tarvitaan.

IKÄTASO: ala-aste 5-6lk, yläaste, lukio, aikuisryhmät

KESTO: 1-3 h

Luontovalokuvaus

TAVOITTEET

☺ valottaa luontokuvaajan arkea omien kuvien avulla

☺ luontokuva-arkistot ja niiden toiminta

☺ teemaesityksiä tilattavista etenkin eri linnuista

Jari Niskanen on harrastanut luontovalokuvausta yli 20 v. Hänen kuviaan on kolmessa eri luontokuva-arkistossa. Ohjelmassa hän perehdyttää omien kuviensa avulla erilaisiin luontokuvaustilanteisiin, piilokojuihin ja luonnon tarkkailuun.

IKÄTASO : ala-aste 5-6 lk, yläaste, lukio, aikuisryhmät

KESTO: 1 h

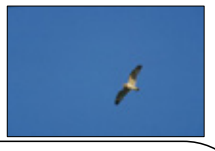

Ohjelmavinkkejä

☺ Eläintentäyttö- ja luontokuvaus-ohjelmat toteutettavissa tilaajan omissa tiloissa

☺ Lintujen täytöstä olemassa oma hinnastonsa

☺ Luontokuvia tilattavissa opetus-materiaaleihin, julisteisiin jne.

☺ Linturetkiä teemoittain ja eri kohteisiin esim. yöpöllöretket

Linturetket - kaukoputkella näkee paremmin

TAVOITTEET

☺ opastusta lintujen tunnistamiseen ja havainnointiin

☺ lintuharrastuksen virittäminen, välineisiin tutustuminen

Linturetkillä bongataan lajeja ja jaetaan tietoa hyvistä lintupaikoista, lintujen tarkkailun aloittamisesta ja välineistä.

Ikätaso	ala-aste, yläaste, lukio
Ajankohta	ympäri vuoden
Varusteet	kaukoputki, lainattavissa 10 kpl kiikareita
Järjestäjä	Jari Niskanen
Yhteystiedot	Lehesvuorentie 116, 41340 Laukaa puh. 014- 3771045, gsm 0400-317 828
Kotisivut	www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Teemalliset luontokuvaesitykset

Luontovalokuvaaja Jonni Saari on harrastanut kuvaamista yli 20 vuoden ajan. Valmistautuminen valokuvaukseen -50 ºC pakkasessa tai vuorokausia piilokojussa kohdetta odotellen vaatii tietoa, kohteen etukäteisseurantaa ja huolellista valmistautumista. Ohjelmista on koottu kuusi noin 45 minuutin esitystä. Kuvat ja tarinointi musiikin säestyksellä voidaan esittää myös tilaajan omissa tiloissa.

TAVOITTEET:

☺ Herättää kiinnostus luontoharrastukseen
☺ Tietoa luontovalokuvaamisesta ja kuvanasettelusta
☺ Esteettisiä elämyksiä luonnosta ja luonnonkauneuden havaitseminen kuvien, tarinoinnin ja musiikin säestyksellä
☺ Teemojen mukaan tietoa luonnonilmiöistä ja kohteista

IKÄTASO: soveltuvat kaikenikäisille**,** ryhmät päivähoitoikäisistä lukioon, aikuiset

1. Kuutamoseikkailu

Kuvia ja tarinoita Suomen luonnosta täyden kuun aikaan. Mukana otoksia Keski-Suomen luonnosta, Kuusamon jokikanjoneista ja Lapin tuntureilta. Kuva Saariselän tuntureilta -50 ºC pakkasessa.

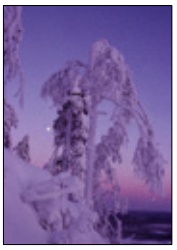

2. Neljä vuodenaikaa Kilpisjärvellä

Kuvia ja tarinoita retkistä Suomen ainoalle suurtunturialueelle, sen maisemista, linnuista ja kasveista.

3. Kiipeilyseikkailu Kebnekaisetunturille

Kesäisen vaellus-ja kiipeilymatkan tarinoita Ruotsin korkeimmalle tunturille. Matkalla Köli-vuoriston jyrkkiä kallioseinämiä ja jäätiköitä.

4. Vaellus Sarekin luonnonpuistoon

Heinäkuinen vaellus Pohjoismaiden suurimmalle yhtenäiselle erämaa-alueelle. Kiipeämme 2097m korkealle Sarek-tunturille Ruotsin Köli-vuoristoon

5. Pöllöt

Tarinointia keskisuomalaisten pöllölajien kotipaikoista ja poikasista sekä rengastuksesta. Pääosissa viirupöllö, helmipöllö, huuhkaja, sarvipöllö ja lapinpöllö.

6. Vuosi linnun elämää

Esityksessä seurataan lintumaailman tapahtumia eri vuodenaikoina kevätmuutosta kovimpaan talveen.

Koulutus

Luontokuvauksen alkeissa käydään läpi kuvan asettelun perusteet mm. kultaiset viivat sekä valmistaudutaan maastoon.

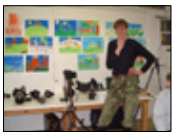

Ohjelmavinkkejä

☺ ryhmien koossa ei ylärajaa, toteutus myös tilaajan tiloissa
☺ pöllö-ja lintuohjelma soveltuvat esim. biologiassa linturetken johdannoksi
☺ vaellusohjelmat soveltuvat esim. maantieteen jäätikkö-teemoihin tai liikunnan seikkailuohjelmiin
☺ kuvaaamataidossa esim. luontokuvaus ja kuvan asettelun harjoituksia

Kesto	1 tunti tai maasto-ohjelmat sopimuksen mukaan
Ajankohta	ympäri vuoden
Varusteet	maasto-ohjelmiin lainattavissa digikamera
Järjestäjä	Luontokuvaaja Jonni Saari
Yhteystiedot	Peurungantie 85 E-talo 41350 Laukaan asema gsm 040-5570513
Kotisivut	www.laukaanluontokoulu.net/ Jonni Saari

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Äijälän seudun Osuuskunta
Luonto-ohjelmat -melonta, pyöräily, kirkkovenesoutu, erä-ja retkiohjelmat

Palvelut:

- ☺ Mökki-ja välinevuokrausta ryhmille: vuokramökit, kanootit maastopolkupyörät, retkivälineitä
- ☺ Ohjelma-, majoitus- ja ruokapalveluja ryhmille kodilla ja laavuilla
- ☺ Opastetut koskikalastus-ja vetouistelu/jiggausretket koskilla ja eri järvillä
- ☺ Melontaretket Konnevedeltä Saravedelle
- ☺ Jouhtisvuoren ansapolku
- ☺ Kirkkovenesoutu Peurunkajärvellä ja Saravedellä

Äijälän seudun osuuskunnassa on erä-ja elämysoppaita sekä kalastusoppaita, jotka järjestävät tilauksesta opastettuja retkiä ryhmille ympäri vuoden. Osuuskunta vuokraa mökkejä, asuntoautoa, maastopyöriä ja kanootteja. Osuuskunta on rakentanut retkeily-ja melontareittejä liikuntarajoitteisten ehdoilla. Toimisto on Ossin Marketin seinänaapurina.

Melontareitille Konneveden Häyrylänrannasta Laukaan kirkonkylän vierassatamaan kertyy pituutta 56 km. Melontareitin etapeista sekä palveluista on saatavilla melontakartta..

Metsoreitti Haapalasta ampujien majalle Leppävedellä

(n. 20 km) on tarkoitettu kaikilla luonnossa liikkumisesta kiinnostuneille. Reitin varrella on useita laavuja ja kotia, joissa on puuvarasto, WC ja jätepiste. Yöpyminen ja ruoanlaitto onnistuu siten pitemmilläkin vaelluksilla. Huoltopisteet on merkitty reittikarttaan..

Jouhtisvuorelle on rakennettu eläinten metsästyksestä kertova ansapolku, jossa voi tutustua erilaisiin pyyntimenetelmiin haluttaessa eräoppaan johdolla.

Ikätaso	Ryhmille vauvasta vaariin
Ajankohta	Ympäri vuoden
Kesto	Ohjelmat sopimuksen mukaan
Järjestäjä	Äijälän seudun osuuskunta
Yhteystiedot	Markku Heimonen Juha Kankkusentie 1, 41370 Kuusa puh (014) 835 640 fax (014) 835 642 gsm 0400 440 417 aijalanseudun.osuuskunta@co.inet.fi

Ohjelmavinkkejä

- ☺ Vaellusleirikoulu patikoiden tai hiihtäen Metsoreitillä
- ☺ Opastetut kalastusretket koskilla ja eri järvillä
- ☺ Perhonsidonnan opettelua
- ☺ Ossin Marketin kyläkauppaan tutustuminen ja retkieväät
- ☺ Kirkkovenesoutua Multamäestä
- ☺ Opastettu melontaretki eri järvillä
- ☺ Majoitusvaihtoehtoja pienryhmille

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Papinniemen leirikeskus

TAVOITTEET:

☺ Leirikoulumajoitusta täysihoidolla 46 hengelle ympäri vuoden
☺ Vesi-,ranta-, metsä-, suo-ja linnusto luontoleirikouluteemat
☺ Ryhmätöihin sekä kädentöihin erinomaiset puitteet
☺ Luontovirkistystä lähimaastossa
☺ Leirikeskuksen ympäristöystävälliset käytänteet

IKÄTASO: kaikenikäiset ryhmät, erityisryhmät huomioitu

Papinniemi on Laukaan seurakunnan omistama leirikeskus puhtaan Uurajärven rannalla. Seurakunta tarjoaa majoitus-, ruokailu-ja tilapalveluita leirikouluryhmien käyttöön. Päärakennuksessa on ruokailu-, kokoontumis- ja harrastetila. Saunarakennuksen takkatupa on viihtyisä kokoontumistilanana. Tilavia saunoja on kaksi. Majoitustilat ovat kolmessa solussa, joissa on huoneita yhteensä 14 kpl (2hh, 3hh, 4 hh). Huoneet ovat savuttomia ja allergiaystävällisiä ja jokaisessa on omat WC-tilat. Joka solulla on oma keittiötila. Erityisryhmät on huomioitu kaikessa liikkumisessa sekä sisällä että ulkona, näkövammaiset myös sisätilojen maalauksessa. Leirikeskuksessa on keskusradio, piano, kioski, TV, videot ja monistushuone. Pihapiirissä on lentopallokenttä, leikkikenttä, hiekkalaatikko, keinut, ulkopelejä sekä vene, kanootti ja ulkotakka saunarakennuksessa. Leirikirkkoon voi hiljentyä sisällä tai niemenkärjen nuotiopaikalla.

Leirikeskuksen toiminnassa on huomioitu ympäristönsuojelun periaatteet. Papinniemen maasto (n. 11 ha) tarjoaa hyvät puitteet luontoleirikoulujen järjestämiseen. Lähimaastosta löytyy soille tyypilliset kasvit ja metsätyypit kangasmetsistä lehtoon. Linnustoa on helppo tarkkailla ja rakentaa piilokojuja tms. Niemen alueelta on olemassa suunnistuskartta. Kalastukseen ja rantaympäristön tutkimiseen on useita hienoja kohteita. Maastotoimintojen tukikohdaksi ihanteellinen paikka on niemen kärjen rantakalliolla sijaitseva grillipaikka ja keittiökatos. Niemeä kiertää n. 1 km pituinen lenkkipolku levähdyspenkkeineen. Sen varrelle on helppo pystyttää erilaisia luontopolkuja tehtävineen. Uurajärvi tarjoaa hienot puitteet melontaretkille, Myllysaaressa on retkeilijöitä varten laavu.

Leirikeskuksen läheisyydessä on hieno näköalapaikka sekä luonnonlähde, josta voi täyttää juomapullot maastoretkille. Syvävuoren maastossa seikkaillaan karhunkierroksella.

Lisätietoa leirikeskuksen palveluista löytyy osoitteesta ***www.laukaasrk.fi/papinniemi*** sekä emäntä Anna-Liisa Tikkalalta.

Kesto	Leirikoulut sopimuksen mukaan
Ajankohta	Ympäri vuoden
Varusteet	Täysihoidolla majoitus-, tila- ja ruokapalvelut
Rajoitukset	Savuton, ei lemmikkieläimiä sisätiloissa
Järjestäjä	Laukaan seurakunta, Papinnimen leirikeskus
Yhteystiedot	Emäntä-vahtimestari Anna -Liisa Tikkala Papinniementie 235, 41390 Äijälä puh. 014-835 595 anna-liisa.tikkala@laukaasrk.fi
Kotisivut	www.laukaasrk.fi/papinniemi

Ohjelmavinkkejä

☺ Karhunkierros Lankamaalla
☺ Päretöitä tai kalastusta
☺ Luontokuvia
☺ Linnustontarkkailua
☺ Ilveksen ja karhunjäljillä
☺ Retkitaitoja
☺ Tulenteko tuluksilla ja taulanteko
☺ Jääsauna
☺ Pettuleivän teko
☺ Äijälän seudun osuuskunta/ kirkkovenesoutu, melontaretket

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Lintu- ja hyönteisretket

LINTURETKEN TAVOITTEET:

- Lintujen tunnistamisen alkeet
- Lintumaailman vuodenajat mm. lintujen selviäminen talvella.
- Pihapiirin linnut: ruokinta ja pöntöt
- Maastoretket, pöllöretket, muuttolinnut
- Linnuston suojelu
- Linnut harrastuksena mm. tutustuminen välineisiin, rengastamiseen

IKÄTASO:

Soveltuu eri-ikäisille ryhmille, eskareista lukiolaisiin, aikuisryhmät

Linturetkiä ja esitelmiä järjestetään vauvasta vaariin linnuista kiinnostuneille. Retkillä on mahdollisuus oppia tuntemaan linnustoa, muuttoa, pesintää, rengastusta, elinympäristöjä pihapiireistä metsiin ja rantoihin. Aihe voi olla myös rajatumpi: talvilinnut, muuttolinnut, yölaulaja- ja pöllöretket, koulun lintupäivä.

Retket voivat suuntautua lintutorneille Vuonteelle, Lapinjärvelle, Vatianjärvelle tai Vuojärvelle tai muuhun haluttuun kohteeseen. .

HYÖNTEISRETKEN TAVOITTEET:

- Hyönteismaailman vuodenajat
- Vesien pieneliöstö
- Maaperän pieneliöstö
- Niityt, pellot, metsät
- Tutustuminen pyydyksiin
- Tietoa hyönteisharrastuksesta

IKÄTASO:

Soveltuu eri-ikäisille ryhmille, eskareista lukiolaisiin, aikuisryhmät

Hyönteistutkimukset ovat mahdollisia eri vuodenaikoina. Kevät herättää mehiläiset, ampiaiset ja vesiötökät. Kesä on hyönteisten kulta-aikaa. Silloin voi tutustua niittyjen, peltojen ja metsien pieneliöstöön. Talvellakin voi löytyä kummallisia pisteitä hangen-pinnalta tai vaikka joulukuusen oksistosta.

Hyönteisretket ovat tarkoitettu kaikille pikkuötköistä kiinnostuneille. Teemana voi olla myös erilaiset keräysmenetelmät mm. perhosten kerääminen haavilla, valopyydykset, kuoppapyydykset sekä näytteiden säilöntä, kokoelmat.

Kesto	2 – 5 h
Ajankohta	ympäri vuoden
Varusteet	vuodenajan ja ohjelman mukaiset varusteet
Rajoitukset	-15°C
Järjestäjä	Ari Jäntti, FM biologi
Yhteystiedot	040 774 1983
Sähköposti	arijujantti@hotmail.com

www.laukaanluontokoulu.net

Laukaan luontokoulu /Maatila-ja yritysohjelmat

Ympäristöalan ammattilainen ympäristökasvattaja FM Eija Syrjälä

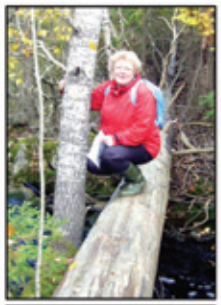

TOIMINTA:

- Luontokoulupäivien, leirikouluohjelmien, yleisötapahtumien ja luontoleirien suunnittelu, toteutus ja markkinointi
- Luontokouluverkoston uusien luontokouluohjelmien suunnittelu ja valmennus
- Ympäristönsuojelun, ympäristökasvatuksen ja- valistuksen opetus- ja opasmateriaalien suunnittelu ja toteutus sekä koulutukset
- Yleisötapahtumat, seminaari-, messu- ja näyttelytoiminta, viestintä
- Ympäristö-ja luontoalan kurssien ja opintomatkojen suunnittelu ja toteutus
- Kestävän kehityksen koulutus ja tapahtumien järjestäminen
- Kaavojen ja ulkoilureittien luonto-, ympäristö- ja maisema- selvitykset
- Maankäytön ja rakennushankkeiden ympäristövaikutusten arviointi
- Yritysten ympäristövaikutukset, ympäristölupa-asiat ja vierailuryhmille suunnattujen ohjelmien suunnittelu
- Yhteistyö ammatillisten ympäristöalan opintojen kanssa, harjoittelijatoiminta, opinnäytetyöt
- Luonnonsuojelun, ympäristönsuojelun ja -kasvatuksen hanketoiminta
- Luontopolut, luonto-oppaat ja luonnon virkistystoiminnan edistämishankkeet
- Luontokoulun välinevuokraus sekä luontokoulutuotteiden myynti

IKÄTASO: ryhmät vauvasta vaariin ympäri vuoden

FM Eija Syrjälä on koulutukseltaan suunnittelija sekä biologian ja maantiedon lehtori. Hän on toiminut Laukaan ympäristönsuojelusihteerinä v. 1987-2009. Hän on laatinut luonto- ja maisemaselvityksiä kaavoihin ja ulkoilureitteihin, luontopolkuja, kunnan ympäristöohjelman, artikkeleita kotiseutukirjaan ja muita julkaisuja. Hän on toiminut kunnan kestävän kehityksen ohjelmatyöryhmän sihteerinä. Laukaan luontokouluopettajana ja toiminnanvetäjänä Eija Syrjälä on ohjannut n. 400 ryhmää esikoululaisista aikuisryhmiin.

Koululais-ja aikuisryhmille on tarjolla luontokouluohjelmia sekä luonto-opastusta kaikkina vuodenaikoina päiväohjelmista leirikouluihin eri kohteissa Laukaassa mm. Hitonhaudalla, Multamäessä, Oitinmäessä Kuusaassa, Hietasyrjässä, Kirkkoniemessä, Hyyppäällä ja tekopohjavesialueella. Liikkumismuotona voi olla patikointi, pyöräily, hiihto ja lumikenkäretket. Koulujen ja päiväkotien lähiympäristöön on mahdollista järjestää metsä-, vesiopetus- tai seikkailuohjelmia sekä luontopolkuja ja tempausluonteisia tapahtumapäiviä.

Kunnille ja muille ympäristönsuojelun ja luonnonvara-alan viranomaisille tarjotaan ympäristökasvatusohjelmien ja opetusmateriaalien kehittämistä, luonto- ja matkailuoppaiden sekä esitemateriaalien laatimista, ympäristöselvityksiä, hanketyötä, ympäristökoulutusta, ympäristöohjelmien ja tapahtumien järjestämistä, historiikkien kokoamista sekä kestävän kehityksen mukaisen toiminnan kehittämistä ja koulutusta.

Yrityksille tarjotaan ympäristöohjelmien rakentamista vierailuryhmille, ympäristövaikutusten arviointia, ympäristölupahakemusten valmistelua sekä virkistysohjelmia.
Matkailuyrityksille, maaseutuyrityksille ja maatiloille tarjotaan yhteistyötä ja apua ympäristövastuullisen toiminnan kehittämisessä sekä ohjelmatoiminnan järjestämisessä.

Kyläseuroille ja järjestöille tarjotaan reittisuunnittelua ja luonto-ohjelmien tuotteistamista sekä yhteistyötä tapahtumien ja leirien sekä koulutusten ja kurssien järjestämisessä.
Luontokouluvälineistöä vuokrataan ja luontokoulutuotteita myydään. Kotiosoitteessa voidaan järjestää ulkotiloissa tapahtuvia pienimuotoisia kursseja. Kesäiltaisin ma-pe vuokrataan rantasaunaa ja venettä kävelymatkan päässä Laukaan keskustasta. Tapahtumia voit seurata www.laukaanluontokoulu.net tai ksympäristökasvatus.net-sivuilta.

Yhteystiedot

Eija Syrjälä
Rantatie 16, 41340 Laukaa
puh. (014) 832 799, 0400 130 670
e-mail: eijakaasyrjala@yahoo.com

www.laukaanluontokoulu.net

Esimerkkejä luontokouluohjelmista ja niiden hinnoista:

1. Puolipäiväohjelma /Hakolan tilan maatilavierailu, 20 henkilön päivähoito tai koululaisryhmä, kesto n. 4 h, kuljetuskustannukset erikseen

Mahdollisuus myös omiin eväisiin sekä uutena kotaruokailu

Eläimiin tutustumista, ruokkimista ja opetusta eläinten hoidosta ja käsittelystä	3 e /hlö
Tutustumista vihannesviljelytöihin, sipulin pussitusta, sisältää tuliaispussin	4 e /hlö
Maidon separointi, kotijäätelömaistiaiset	4 e /hlö
Spagetin valmistaminen vehnän tai rukiin jyvistä, sis. spagetin ja jauhelihastike	7e /hlö
	24 e /hlö

Hinnat sisältävät arvonlisäveron 22 %

2.Opastettu kokopäiväohjelma Hietasyrjän kupeessa, kesto n. 5-6h, ryhmä 15-20 henkilöä

Tutustuminen kyläkaupan elämään, Ossin Market, sisältää retkisetelin (n. 45 min)	2 e/hlö
Jääkauden jäljillä Hietasyrjänkankaalla hiihtäen, lumikengillä tai patikoiden (2h)	4e / hlö
Retki- ja erätaitoja eräopas Pentti Korhosen opastuksella (2 h)	4 e/hlö
Eväät kodalla (*Huom! Ryhmä voi halutessaan tuoda omat eväät koululta)*	4-7 e/ hlö
Ohjaajakustannukset (6h x 26 e)/ ryhmä, sisältää materiaalit	7.5-10 e / hlö
	21.5-27e/hlö

Lisäksi luontokoulun järjestelykulut 10 %

3. Leirikouluvuorokausi Multamäessä, ryhmä 18 – 20 hlöä kesto 24 h

Ruokapalvelut ostettava,, omat ruoat ja oma keittäjä voi olla mukana

Metsätyypit/jääkausi/linnut tutuksi Multamäen luontopolun maastossa	2 e / hlö
Rantaympäristön tutkimuksia (vesitutkimukset/kasvit/eläimet/linnut)	2 e / hlö
Onginta/pilkkiminen, kalastusvälineet, kalankäsittely ja valmistus	2 e / hlö
Seikkailuohjelma pihapiirissä tai mäessä/ rajoja koettelemassa	2 e / hlö
Erä-ja retkeilytaitoja / eräopas	2 e / hlö
Sisältää kaksi ateriaa, välipalan, ilta-ja aamupalan	17 e / hlö
Majoittuminen (omat lakanat) Katvelassa	5 e / hlö
Ohjaajakustannukset (24 h x 16 e), jos tarvitaan yövalvoja-apua	n. 20 e / hlö
	52 e hlö

Lisäksi luontokoulun järjestelykulut 10 %

4. Leirikouluvuorokausi Papinniemessä ja karhunkierroksella kesto 2 - 4h, Ryhmä enintään 20 hlöä

Papinniemessä täyden palvelun majoitus-, ruoka- ja saunapalvelut

Laukaan seurakunnan leirikeskuksessa Papinniemessä mahdollisuus vesi-ja rantateemoihin, linnuston tarkkailuun, kalastukseen. Luontopolulla niemen ympäri herätellään aisteja, opitaan luonnon ilmiöitä ja retkitaitoja, iltanuotio rantakalliolla. Karhunkierroksella Syvävuoren rinteillä tutustutaan karhun elämään sekä karhunkaadon perinteeseen leikkimielisesti seikkaillen eräoppaan sekä karhuisännän johdolla. Polun varrella nähtävissä karhun kynsimä-jälkiä kannoissa ja puissa. Mahdollisuus marjastukseen. Karhunkierroksen varrella laavu sekä kota. Sisältää majoituksen, kaksi ateriaa, valipalan, aamu-ja iltapalan. Leirikeskuksessa vuodepaikkoja enintään 46 kpl 2-4hh, ruokailutila 50 hlö, kaksi kokoustilaa (50 hlö), kaksi ryhmätyötilaa.

Hinta n. 47 e /hlö

LAUKAAN LUONTOKOULUN OHJELMAHINNASTO

1.10.2003 ***Hinnastoon saattaa tulla muutoksia kehittämisprojektin aikana***

Lapsi-ja nuorisoryhmät: 1 tunti /ryhmä (min. 10 hlö) **/** ohjaaja 26 euroa
Yritykset ja aikuisryhmät: 1 tunti /ryhmä (1min. 10 hlö) **/** ohjaaja 50 euroa
Yli 8 tuntia kestävistä ohjelmat 17 euroa / tunti / ohjaaja
Ruokakustannukset maastossa 4-8 euroa **/**vrk/henkilö

1. **Vierailu Hakolan maatilalle** (ks. eri hinnasto)
2. **Vierailuohjelma Heikkilän hevostilalle** (ks. eri hinnasto)
3. **Vierailuohjelmat Eskosen maatilalle** (ks. eri hinnasto)
4. **Nuotanveto, saaliin käsittely ja kalan valmistustavat** (ks. eri hinnasto)
5. **Pärekopanteko, max 10 hlö ryhmä kerrallaan**(ks. eri hinnasto)

Opitaan kiskomaan pärettä ja punomaan pieni koppa joko yksin tai pienryhminä.
Hinta sis. materiaalin, vakuutukset ja opetuksen. Oppaana Eero Sysmäläinen

6. Simunan tilan luontoseikkailut

Simunan tilan historiaa ja esinehistoriaa kivikaudesta pronssikauteen 2 e/hlö

Simunan tilan luontoseikkailurastit , traktoriajelu, luonto-cd 3 e/hlö
Seikkailupolku tilan lähimaastossa, Simunan hongan salaisuus
Lyhyt ajelu heinäpaaleilla istuen,

Rantapuuhia lautalla ja vesikiikareiden kanssa Simunan niemessä 2 e /hlö
Lautalla max, 3 hlöä kerrallaan, tutkitaan vesiötököitä ja Leivonveden hiekkapohjaa

Veneilyä oppaan kanssa 2 e /hlö
Opetellaan soutamista ja veneturvallisuutta oppaan kanssa

Pilkkipäivä ala-asteikäisille 1.3.-4.4., kesto 6h 8.5 e/hlö
Pyyntivälineisiin tutustuminen, kalan tutkiminen ja valmistus ruuaksi, jääturvallisuus

Luonnonyrttien keruu ja kuivatus, 6h, max 10 hlöä 8.5 e/hlö
Jännittävän makuisia teejuomia,. Mukaan pussillinen yrttejä. Ruokailu sisältyy hintaan

Kotapikkujoulu, kotailta aikuisille 1.11.-15.12. 17 e/hlö
Saunomista, grillaamista, musiikkia, max 10 hlöä

Mahdollisuus nuotioruokailuun, kotaruokailuun. lettujen paistoon tai omin eväin
Yöpyminen: kesäisin aitta-teltta-akselilla. 15-20 e / sis. aamiaisen + saunan.

7. Käytännön taitoja riistanhoidosta, ryhmä max 20 hlö,3-5h 26 e/h

Maastossa tutuksi tulevat riistaeläimet, merkitys, ruokintatavat, pyydykset, metsästyskoirat.
Mahdollisuus tutustua lintutarhaukseen ja tehdä oikeita riistanhoitotöitä.
Kouluttajana Laukaan Riistanhoitoyhdistys, toiminnanjohtaja Juha Hänninen

8. Teemalliset luontokuvaesitykset, Jonni Saari 60 e/h
Linnut, pöllöt, kuu ja tähtitaivas, Lapin luonto, vaellusseikkailut Norjan ja Ruotsin tuntureille.
Esim. koulun tiloissa. Mahdollisuus luontokuvauksen opetteluun maastossa.

9. Eläinten täyttäminen ja luontovalokuvaus, Jari Niskanen 60 e/h
Eläinten täyttämisen taidot ja sommitelmat, tarvittavat välineet ja luvat.
Luontokuvia Suomen linnustosta ja Lapin maisemista.

10. Yrityksen ympäristöasiat tutuksi 10-25 hlö, 5-6-lk ylöspäin 70 e/ryhmä
Tehdasvierailu metallialan yritykseen , Laukaan Hitsaustyö Oy, kesto 2h
Sisältää etukäteismateriaalin, opastuksen tehtävineen sekä opetusmateriaalin tunnille

11. Kyläkaupan elämää - aina auki 45 min 2 e/hlö
Tutustuminen Ossin markettiin kauppias Ossi Kiiverin opastukselle, sisältää retkisetelin.
Soveltuu Lankamaan ja Haapalan luontokouluohjelmien retkiohjelmien osaksi.

14. Retkeilyn ensiapu 20 e/h
Kouluttajana Anne Riissanen, Nurmipirtti Ky. Mahdollisuus ensiapuharjoitteisiin myös maastossa

15. Öljykasveista tuotteiksi, Vesa Liimatainen, Tmi Linol 30 e/h
Luento kotimaisista öljykasveista ja niiden käyttömahdollisuuksista, sis. luentomateriaalin
Mahdollisuus liittää esim. kemian, kotitalouden tai teknisten töiden harjoite

16. Perinteiset erätaidot, eräopas Pentti Korhonen 25 e/h
Räätälöityä koulutusta, ohjelmia, kädentaitoja, kalastuksesta, retki-ja erätaidoista, karhusta, luonnonmuonista, tulenteosta, taulanteosta, kivikauden elämästä, jääsaunasta, talviretkeilystä, lumikenkien teosta, pokasahan teosta. Materiaali-ja matkakulut erikseen.

17. Petojen jäljillä petotutkijan kanssa, Wild Lynx ry/Jussi Ristonmaa
Luontokuvilla kertomuksia uhanalaisten suurpetojemme elämästä, kesto n 1h
Opettajille käytettävissä etukäteistehtäviä ilveksestä.

Luento ilveksestä tai karhusta	**50 e**
Luontopolku ja luento ilveksestä	**85 e**

18. Karhunkierros Lankamaalla max 25 hlö 210 e/ryhmä
Tarinaa, historiaa ja faktoja karhusta virkomies Mikko Muurikaisen opastuksella

21.Luontokoulun projektipäällikkö FM Eija Syrjälä

Biologian ja maantiedon opettaja, FM Eija Syrjälä

Luontokoulupäivien / luontoleirikouluohjelmien suunnittelu ja toteutus 26 e /h

Luontokouluohjelmat eskareista lukiolaisile:

Multamäen luonto-ohjelmat

. säähavainnointi
. aistit herkkinä luontoon n. 1h
. luontopolulla jääkauden jäljillä n. 3h
. metsätyypit tutuiksi rannalta Multamäen laelle /metsäohjelmat n. 2h
. maisemaopetusta - miten maisema on syntynyt
. vesi-ja rantaympäristö: järvitutkimuksia
. Veikka Vuorikiipeilijän matkassa

Hietasyrjänkankaan luonto-ohjelmat:

- Valkealammen kierros
- Jääkauden jälki, Hietasyrjänkangas tutuksi lumikengillä, hiihtäen tai patikoiden
- Missä piilottelevat Hietasyrjän eläimet
- Natura 2000- opetusta in nature
- Toiminta pohjavesialueella - missä vesi piilee
- Hallalähde- veden kiertokulku ja lähdeympäristön salaperäiset ilmiöt

Hitonhaudan luonto-ohjelmat:

- Hitonhaudan rotkossa Hitto Hitonpojan kanssa

Lankamaan luonto-ohjelmat:

- Vaellus Köykkälammen supalta harjuja pitkin Lähdesuolle n. 3 h
- Kylä-ja perinnemaisema tutuksi - maisemakuvausta Lankamaalla

Lumiukko Viktorin seikkailurata

Muu ympäristökasvatus-, koulutus-,tiedotus- ja valistustoiminta

- uusien luontokouluohjelmien suunnittelu ja tuotekehityksen ohjaus
- Kestävää kehitystä kouluihin, Paikallisagenda 21 ja Vihreä lippu-toiminta
- Ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen koulutusta kouluille, hallintoon, järjestöille
- Ympäristökasvatuskurssit varhaiskasvattajista lukion opettajille sekä ammatilliseen koulutukseen
- Rakennetun ympäristön menetelmäkoulutusta ja kursseja eskareista ammatillisiin oppilaitoksiin
- Ympäristöalan opetus-, valistus- ja tiedotusmateriaalt
- Näyttelytoiminta
- Luonto-ja maisemaselvitykset maankäytön tueksi
- YVA-selvitykset maankäytön tueksi

LAINATTAVA VÄLINEISTÖ

- 25 kpl luuppeja
- 10 kpl kiikareita
- 2 paria lumikenkiä
- 25 paria eskarien lumikenkiä
- 10 kpl pulkkia
- 10 kpl liukureita
- kivikauden ohjelmiin keihäitä ja puinen hirvi
- tukkisakset
- justeerisaha
- 10 kpl retkikeittimiä
- 10 kpl puukkoja, fileerausveitsi
- 10 kpl karkkuja tulen tekoon
- 10 kpl muovisia leikkuualustoja
- 10 kpl muovisia pyöreitä tutkimusalustoja
- lautasteline maastoon
- muoviämpäreitä ja –vateja, kippoja
- matokompostori
- kasviprässi
- jätteiden lajitteluharjoituksen –malliroskikset
- 20 kpl istuinalustoja
- 30 kpl piirustusalustoja
- 10-15 hengen kota
- kotakeittio
- 10 kpl pilkkionkia ja kaira
- 4 kpl maastolapioita
- 40 kpl muovisia retkiastiasarjoja (kuksa ja kannellinen rasia)
- 50 kpl muovisia mukeja
- 5 l nokipannu
- 2 kpl lettupannuja
- 3 kpl 10 l vesikanistereita
- Ruttner-vesinäytteenottaja
- kantokoreja 3 kpl
- lumiukko Viktorin seikkailuratamateriaali
- Luonto-liiton luontopolkutaulut
  (talvipolku, tietäjän jalanjäljillä, metsäpolku, rento korento)
- liidut, vesivärit, värikynät, sakset, hiilet
- luontokirjoja
- aistipolku
- nimikkolajipolku
- kivikauden rastitaulut
- Veikka-vuorikiipeilijän seikkailuratatavikkeet
- Lumiukko Viktorin seikkailuradan tarvikkeet

KOOSTE TUOTETUISTA MATERIAALEISTA

Opintomatkat
- Hossan opintomatka lokakuu 2001
- Jurmon opintomatka syyskuu 2002
- Karkun erämessut opintomatka maaliskuu 2003
- Kuhmon ja Vuokkiniemen opintomatka joulukuu 2003

Opetusmateriaalit
- Multamäen luonto-ohjelmat
- Hietasyrjän luonto-ohjelmat
- Lankamaan luonto-ohjelmat
- Valkolan luonto-ohjelmat
- Vesiopetuspaketti
- Lumiukko Viktorin seikkailurata
- Aistipolku
- Metsäpolku esiopetus, 1-2 luokat
- Karhupolku ja värityskirja
- Jääsauna, petunteko, tulenteko tuluksilla
- Muinaiset kädentaidot ja ruoanlaitto- reseptikansio
- Kalarasteja

Opinnäyte- ja harjoitustöitä:
- Metsäopetustuksen opas, metsäinsinööri Utu Rissa , JAIKO, opettajaopinnot, pro gradu-työ 2001
- Talviset maakävelyt, Päivi Mäkinen, Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatusyksikkö, seminaarityö 2003
- Luontokouluyrittäjien viestintä ja aikuisten roolijako luontokoulun opetustilanteissa. Tapaustutkimus Laukaan luontokoulussa, Iita Lepo (2003) Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos, pro gradu-tutkielma
- Oppimisvalmiuksien ja ajattelutaitojen ohjaaminen , Pirkko Hirvi, Jaana Reinikka, Jyväskylän yliopisto, Varhaiskasvatuksen laitos/ Esiopetuksen pätevöittämiskoulutus 2001-2002, etätehtävä 3b
- Leppäveden päiväkodin Mansikkapaikan toimintaa ajalla 29.10.-9.11.2001, Jyväskylän yliopisto, Varhaiskasvatuksen laitos/ Esiopetuksen pätevöittämiskoulutus 2001-2002/ Esiopetuksen pedagogiikka VAE 130 , Arja Hujanen, Sari Lindell 25.10.2001

Luontopolut:
- Valkealammen kierros
- Jääkauden jäljet
- Hallalähde
- Karhunkierros
- Kivikausi
- Lankamaan reitti

Luonto- ja maisemaselvitykset:
- Metsoreitti :Hietasyrjä-Äijälä, Peurunka-Ampujien maja, luonto- ja linnustoselvitys
- Lankamaan reitti, linnustoselvitys
- Laukaan järvet kestävään kehitykseen

Markkinointi:
- Kotisivut osoitteessa www.laukaanluontokoulu.net
- Esitteet
- Työ- ja edustusliivi, autotarra, retkiastiasarja
- Power point esitys-luontokoulutoiminnasta
- Messuseinäkkeet

YRITTÄJÄKOHTAISTEN TURVALLISUUSSUUNNITELMIEN LAATIMINEN:

Turvallisuussuunnitelman tarkoituksena on toimia luontokouluyrittäjän ohjelmakohtaisten turvallisuusasioiden käsi- ja laatuasiakirjana. Kukin yrittäjä laatii sen vapaamuotoisesti turvallisuusasioiden kehittämissuunnitelmaa apuna käyttäen.

Turvallisuussuunnittelun tarkoituksena on käytännössä lisätä turvallisuutta ja auttaa yrittäjää löytämään ohjelmiin ja toimintaympäristöihin liittyvät turvallisuusriskit. Suunnitelma on tarkoitettu täydennettäväksi ja tarkastettavaksi säännöllisesti. (esim. ohjelmakokonaisuuden muuttuessa).

Mahdollisen turvallisuustarkastuksen yhteydessä, nämä asiakirjat otetaan esille ja niistä selviävät myös yrittäjän päivittämät tiedot yrityksen turvallisuustoiminnasta.

Yrityksen turvallisuussuunnitelmasta on hyvä saada esille kehittämisselvityksen lisäksi tiedot:

- Rakennus- ja palotarkastus ja muut lupa-asiakirjat
- Vakuutustiedot
- Tarjottavista palveluista
- Aiemmin tarkastetuista palveluista
- Työntekijöiden/harjoittelijoiden lukumäärä ja pätevyys
- Asiakas/vuosi: arvio, asiakasjakauma: yritykset, koululaisryhmät, yksityiset henkilöt
- Kuvaus asiakkaille annetuista turvallisuusohjeista
- Todistukset ensiapukurssin suorittamisesta
- Tiedot ensiapu- ja pelastusvälineistä
- Ohjelmissa käytettävien turvallisuusvälineiden kunto ja niiden seuranta (pelastusliivit, turvakypärät, kiipeilyvälineet.)
- Mahdollisille ulkomaankielisille asiakkaille omat toimintaohjeet

Turvallisuustyö on ennaltaehkäisevää onnettomuus, vaara- ja vahinkotilanteiden torjuntaa, sekä toimintavalmiuksien luomista näiden tilanteiden varalta. Se voi parhaimmillaan olla myös yrityksenne tärkeä vetovoimatekijä! Lisätietoja ja apua turvallisuussuunnitelmien laatimiseen saatte luontokoulun toimistosta, sekä kunnan terveys tarkastajalta.

LAUKAAN LUONTOKOULUN yrittäjä:

- Osaa tehdä tilanteen mukaisen hätäilmoituksen
- Tietää alkusammutus- ja ensiapuvälineistön sijainnin ja osaa käyttää niitä
- Osaa antaa hätäensiapua tai siirtää vastuun siitä asiakastilanteissa mukana olevalle ensiaputaitoiselle henkilölle
- Tuntee vastuunsa huolehtia ihmisistä onnettomuuden sattuessa
- Osallistuu oman ohjelmansa osalta turvallisuusasioiden kehittämiseen ja koulutukseen
- Ylläpitää ensiaputaitojaan ja pitää turvallisuusasiakirjansa ajan tasalla

Toimintavalmiutenne ja suojautumismahdoIIisuus vaaratilanteiden varalta: •
toimintaohjeet
ensiaputaidotja ellsiapukoulutettujen nimet

- ensiaputarvikkeet ja alkusammutusvälineistö, sekä sammutusveden ottopaikat ja niiden sijainti, sekä merkitseminen kohteessa

Tarvitsetteko mielestänne lisäkoulutusta turvallisuus- ja pelastustoimintaan liittyvissä asioissa?

Muuta huomautettavaa! korjausehdotukset:

Korjaukset toteutetaan: mennessä

Tämän selvityksen avulla yrittäjä laatii omaa ohjelmaansa koskevan turvallisuussuunnitelman, jonka vastaava viranomainen tarkistaa yhteisessä tarkastustilaisuudessa.

Laukaan luontokoulun ohjelmapalveluiden turvallisuusasioiden kehittämisselvitys / maatilat ja muut kiinteät tilat

Päivämäärä ja paikka: _____

Yrittäjän nimi:

Osoite: _____

Puhelin: _____

Ensiapukoulutus suoritettu: _____ suoritetaan: _____

Tiedot vakuutusturvastanne: (ohjelmakohtainen vakuutus, vakuutusyhtiö):

Tuotteen/ohjelman kuvaus: (mikä tuote, mitä tehdään, missä jne.)

Ohjelman turvallisuuteen liittyvät riskit tai mahdolliset vaaratekijät ja niiden vaikutukset, kuvaa tilanteet joihin ohjelman turvallisuuden kannalta tulee varautua, huomioi myös:

- vaaralliset aineet (kemikaalit, kaasut)
- vaaraa aiheuttava välineistö (koneet, laitteet, teräaseet)
- tulipalovaara tai muut riskikohteet (sähkölaitteet, polttoainesäiliöt ym.)
- muut vaaralliset tekijät (lietelantasäiliö, puuttuvat kaiteet jne.)

Miten vaaratilanteita pyritään ennaltaehkäisemään:

- toimintaohjeet (kieltotaulut, merkityt kulkureitit) .
- turvallisuusvälineet (suojaimet, palovaroittimet)
- turvallisuusriskien poistaminen (riskikohteiden sulkeminen yleisöltä, turvallisuusepäkohtien korjaaminen/poistaminen)

Laukaan luontokoulun erä- ja retkitoimintaa, sekä luonto-ohjelmia koskeva turvallisuussuunnitelma:

Päivämäärä ja paikka/kohde/tapahtuma: _____

Ohjelman järjestäjä ja vastuuhenkilö: _____

Puhelinnumero : _____ (matkapuhelin turvallisuussyistä)

Tiedot vakuutusturvasta (ohjelmakohtainen vakuutus, vakuutusyhtiö): _____

Tiedot ensiapukoulutuksesta: _____ Suoritettu: _____

Kirjattu jäsenluettelo, josta selviää osallistujien oleelliset tiedot (mm. terveydentilanne, henkilötiedot jne).

Reittiselvitys tai selvitys kohteesta, ajo-ohje pelastusviranomaisia ajatellen onnettomuustilanteiden varalta:

Kohteen/tuotteen perustiedot turvallisuusnäkökulmat: esim. tiedot vesistöistä ja vaarallisista maastokohdista tai muut turvallisuuteen liittyvät erityistekijät, (käytettävä välineistö, varusteet) :

Suojelu- ja pelastusorganisaatio, ensiaputaidot omaava ohjaaja(t), (vastuu- ja varahenkilöt, lähin pelastusyksikkö ja yhteystiedot):

ENSIAPUTARVIKKEET: Tarkista ensiapupakkauksen sisältö ja riittävyys ennen jokaista tapahtumaa! (kevät-, kesä- ja syysohjelmissa myös kyypakkaukset!!)